

به نام دوست

که هرچه داریم از اوست

۱۱۸۲۹۱

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی

رساله جهت اخذ مدرک دکتری
رشته زبان‌شناسی همگانی

عنوان رساله

مفهوم‌شناسی در واژه‌سازی زبان فارسی

استاد راهنما:

دکتر علی‌اشرف صادقی

استادان مشاور:

دکتر محمد دبیرمقدم

دکتر شهین نعمت‌زاده

نگارنده:

مرضیه صنعتی

نیمسال دوم ۱۳۸۷-۱۳۸۶

۱۳۸۸ / ۳ / ۶

استادان محترم
تسلیت عرض

فرم گردآوری اطلاعات پایان نامه ها

عنوان: مفهوم شناسی در واژه سازی زبان فارسی			
نویسنده: مرضیه صنعتی			
استاد راهنما: دکتر علی اشرف صادقی			
استادان مشاور: دکتر محمد دبیرمقدم، دکتر شهین نعمت زاده			
استادان داور: دکتر مصطفی عاصی، دکتر مجتبی منشی زاده			
کتابنامه: دارد		واژه نامه: دارد	
نوع پایان نامه:	☒ بنیادی	☐ توسعه ای	☐ کاربردی
مقطع تحصیلی: دکتری		سال تحصیلی: ۱۳۸۶-۱۳۸۷	
محل تحصیل: تهران	نام دانشگاه: علامه طباطبایی	دانشکده: ادبیات و زبان های خارجی	
تعداد صفحات: ۴۶۴		گروه آموزشی: زبان شناسی و آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان	
کلیدواژه ها به زبان فارسی: مفهوم شناسی، مفهوم، واژه سازی، زبان خاص، زبان عام، اشتقاق، ترکیب			
کلیدواژه ها به زبان انگلیسی:			
conceptology, concept, word- formation, special language, general language, derivation, compound			

چکیده

الف. موضوع و طرح مسئله (اهمیت موضوع و هدف): مفهوم‌شناسی به‌عنوان علم مطالعه مفهوم، یکی از مباحث مهم و بنیادی در حوزه معناشناسی است. در فلسفه، روان‌شناسی‌شناختی و زبان‌شناسی، به مفهوم و معنا بسیار پرداخته شده است. از سوی دیگر یکی از راه‌های گسترش واژگان، ساختن واژه از طریق فرایندهای واژه‌سازی است. از بین روش‌های گوناگونی که برای خلق واژه‌های جدید در همه زبان‌ها وجود دارد، دو فرایند ترکیب و اشتقاق بیشترین کاربرد را دارند. این دو فرایند در هر نوع واژه‌سازی - اعم از واژه‌سازی زبان عام (عمومی) و اصطلاح‌سازی در زبان خاص (تخصصی) - بسیار فعال هستند. بنابراین موضوع پژوهش حاضر را می‌توان از سه بُعد در نظر گرفت: بُعد معناشناختی، بُعد ساختار و بُعد کاربردی. بعد معناشناختی کار، استفاده از نظریه‌های معنایی و مباحث مفهوم‌شناختی را به‌منظور ارائه طبقه‌بندی مفاهیم در بر می‌گیرد، یافتن نمونه‌های مرکب و مشتق برای هر یک از مفاهیم، بعد ساختار و پوشش می‌دهد و بعد کاربردی نیز به روش‌های به‌کارگیری این مفاهیم و واژه‌ها در ساخت واژه یا اصطلاح در دو حوزه زبان عام و زبان خاص می‌پردازد.

ب. مبانی نظری شامل مرور مختصری از منابع، چارچوب نظری و پرسشها و فرضیه‌ها: چهارچوب نظری رساله حاضر بر سه انگاره استوار است: معناشناسی ساختگرا، دستور نقشی - نظام‌مند و معناشناسی شناختی. منابع اصلی این سه دیدگاه شامل لاینز (۱۹۶۳)، (۱۹۷۷)، (۱۹۹۵)؛ کروز (۱۹۸۶)، (۲۰۰۰)؛ لیکاف (۱۹۸۷)؛ لانگاکر (۱۹۸۷)، (۱۹۹۹)، (۲۰۰۲)؛ سعید (۱۹۹۷)؛ وایسن‌هوفر (۱۹۹۵)؛ هلیدی (۱۹۹۴)، (۱۹۹۳)، (۲۰۰۴)؛ کابره (۱۹۹۸)؛ فلیبر (۱۹۸۴)؛ صادقی (۱۳۷۲)، (۱۳۸۲)؛ سامعی (۱۳۷۵)، (۱۳۸۵) هستند. پرسش‌های پژوهش حاضر: آیا می‌توان واژه‌سازی عام را به کمک طبقات مفهومی توصیف کرد؟ آیا می‌توان واژه‌سازی خاص را به کمک طبقات مفهومی توصیف کرد؟ آیا می‌توان از تعاریف مدخل‌های فرهنگ برای استخراج مفاهیم واژه‌ها و اصطلاحات کمک گرفت؟ آیا معناشناسی ساختگرا به تنهایی برای ارائه طبقه‌بندی مفهومی واژه‌های فارسی کارا است؟ آیا دستور نقشی - نظام‌مند به تنهایی برای ارائه طبقه‌بندی مفهومی واژه‌های فارسی کارا است؟ (در صورتی که پاسخ سه پرسش اخیر منفی باشد) آیا کاربرد همزمان سه انگاره نظری فوق‌الذکر می‌تواند توصیف مفهومی مناسب‌تر و کاراتری برای داده‌های زبان فارسی ارائه کند؟ بر مبنای پرسش‌های فوق، نگارنده هفت فرضیه زیر را به عنوان مبنای این پژوهش در نظر گرفته است: واژه‌سازی عام را می‌توان به کمک طبقات مفهومی توصیف کرد. واژه‌سازی خاص را می‌توان به کمک طبقات مفهومی توصیف کرد. تعاریف مدخل‌های فرهنگ‌ها به طبقه‌بندی مفهومی واژه‌ها و اصطلاحات کمک می‌کنند. معناشناسی ساختگرا به تنهایی از عهده طبقه‌بندی مفهومی واژه‌های فارسی بر نمی‌آید. دستور نقش‌گرای نظام‌مند به تنهایی از عهده طبقه‌بندی مفهومی واژه‌های فارسی بر نمی‌آید. معناشناسی شناختی به تنهایی قادر به توصیف انواع طبقه‌های مفهومی داده‌های فارسی نیست. انگاره‌های نظری معناشناسی ساختگرا، دستور نقشی - نظام‌مند و معناشناسی شناختی برای توصیف داده‌های زبان فارسی کارآمدند.

پ. روش تحقیق شامل تعریف مفاهیم، روش تحقیق، جامعه مورد تحقیق، نمونه‌گیری و روشهای نمونه‌گیری، ابزار اندازه‌گیری، نحوه اجرای آن، شیوه گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها: در رساله حاضر برای ارائه طبقه‌بندی مفهومی در اسامی و صفات مرکب یا مشتق موجود در زبان عمومی و تخصصی، داده‌ها از فرهنگ فشرده سخن (دو جلدی) و در برخی موارد از لغت‌نامه دهخدا و فرهنگ معاصر (تألیف صدری افشار و دیگران) و فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان (دفتر چهارم) (و در برخی موارد دفتر اول و دفتر دوم) استخراج شده است.

ت. یافته‌های تحقیق: به طور کلی، حاصل انجام پژوهش حاضر دستیابی به نتایج زیر بود: واژه‌سازی با مفهوم‌شناسی و مباحث مفهومی ارتباط مستقیم دارد. به عبارت دیگر، هنگام واژه‌سازی در حوزه زبان تخصصی و زبان عمومی، مسائل مفهومی و مباحث ساختارهای همراه هم و توأمان دخیل هستند. مفاهیم تقریباً مشترک و یکسانی در ساخت واژه و اصطلاح به کار گرفته می‌شوند. در پژوهش حاضر، مفهوم‌شناسی، از طریق طبقات مفهومی به واژه‌سازی مربوط شد. در پژوهش حاضر، تعداد ۷۳ مفهوم در دو بخش ماهیتهای (اسامی) و کیفیتهای (صفات) استخراج شده است.

ث. نتیجه‌گیری و پیشنهادات: واژه‌سازی با مفهوم‌شناسی ارتباط مستقیم دارد. به عبارت دیگر، می‌توان مباحث مفهومی را به کمک طبقات مفهومی به واژه‌سازی مرتبط کرد. همچنین می‌توان پیشنهادهایی در ادامه این کار ارائه کرد: طبقه‌بندی مفهومی در واژه‌سازی فرایندها، ارائه اصولی در باب تعریف‌نگاری در فرهنگ‌نویسی زبان عام و خاص، همچنین در این پژوهش تنها به مسائل مفهومی واژه‌های حاصل از دو فرایند ترکیب و اشتقاق پرداخته شده است. همین موضوع را می‌توان در فرایندهای دیگر واژه‌سازی و نیز در واژه‌های بسیط مورد بررسی قرار داد.

صحت اطلاعات مندرج در این فرم بر اساس محتوای پایان‌نامه و ضوابط مندرج در فرم را گواهی می‌نمایم.

نام استاد راهنما: علی زنده‌گاری

سمت علمی:

نام دانشکده: ادبیات و زبانهای خارجی

رئیس کتابخانه:

سپاسگزاری

در آغاز لازم می‌دانم مراتب قدردانی و سپاس خود را نسبت به خداوند متعال ابراز کنم که اگر خواست او نبود، این کار نه آغاز می‌گرفت و نه پایان می‌پذیرفت.

همواره آرزو داشتم از محضر استاد گرانمایه جناب آقای دکتر علی اشرف صادقی بهره‌مند شوم، خوشبختانه این امر در دوره گذراندن رساله محقق شد. اشراف ایشان بر حوزه‌های مختلف زبان‌شناسی و دانش گسترده ایشان به ویژه در حوزه‌های ساختواژه، فرهنگ‌نویسی و اطلاعات تاریخی بر همگان آشکار است. نظرات ارزشمند این استاد فرزانه در پیشبرد رساله حاضر بسیار راهگشا بود. همچنین حمایت‌های همه‌جانبه ایشان در این مسیر، بسیار مایه امید، آرامش و دلگرمی اینجانب بود. برای آنچه از ایشان آموختم و خواهم آموخت همواره قدردانشان خواهم بود.

شاگردی در محضر استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمد دبیرمقدم در دوره دکتری برای اینجانب بسیار مفید فایده بود. ایشان در دقت نظر، فعالیت علمی و ارزش‌های اخلاقی، معلمی بی‌نظیر و الگویی مثال‌زدنی هستند. بسیار خوشوقتم که علاوه بر شاگردی در کلاس‌های درس و آشنایی با نوع نگاه علمی ایشان، از راهنمایی‌های این استاد فرزانه در رساله حاضر به عنوان استاد مشاور نیز بهره بردم.

سرکار خانم دکتر شهین نعمت‌زاده که از دوره کارشناسی ارشد افتخار آشنایی و شاگردی ایشان را داشته‌ام، در این رساله نه تنها به عنوان استاد مشاور بلکه بسیار بیش از این عنوان نقش‌آفرینی کردند. ایشان با حوصله، دقت نظر، باریک‌بینی و انرژی مثبت بی‌مانند خود، در تمام مراحل کار مرا از اقیانوس بی‌کران دانش خود سخاوتمندانه بهره‌مند کردند و همواره مایه دلگرمی و آرامش اینجانب بودند. از صمیم قلب برای این استاد ارجمند آرزوی موفقیت می‌کنم و همواره خود را مدیون زحمات و الطاف ایشان می‌دانم.

استادان داور این رساله، جناب آقای دکتر مجتبی منشی‌زاده و جناب آقای دکتر مصطفی عاصی قبول زحمت فرمودند و نکات ارزنده‌ای را در جهت بهتر شدن این پژوهش گوشزد کردند. از این دو بزرگوار بسیار سپاسگزارم.

عزیزان دیگری در طول این راه همواره مرا مورد لطف و یاری خود قرار دادند که لازم است مراتب قدردانی خود را نسبت به آنها ابراز نمایم. یکی از آنها استاد بزرگوار و محترم جناب آقای دکتر حسین سامعی است. ایشان با وجود مشغله فراوان خود، بخش‌های اصلی رساله حاضر را به دقت مورد مطالعه قرار دادند و نکات بسیار ارزشمندی را به اینجانب گوشزد کردند. حمایت‌های ایشان، چه از جهت علمی و چه از جهت روحی، بسیار مایه آرامش و امید برای اینجانب بوده است. همچنین اگر کمک‌ها و دلگرمی‌های دوست عزیز و دلسوزم سرکار خانم دکتر فریبا قطره و

همکاری‌ها و مساعدت‌های همسر فرزانه و مهربانم جناب آقای دکتر محمدرضا رضوی در طول این راه با من همراه نمی‌بود، یقین می‌دانم که این کار به پایان نمی‌رسید. این دو بزرگوار از هیچ کوششی دریغ نکردند. تنها امید دارم که مهلتی بیابم تا گوشه‌ای از لطفشان را جبران کنم و آرزو دارم در تمام مراحل زندگی‌شان موفق باشند.

همچنین لازم می‌دانم از ریاست محترم پژوهشکده زبان‌شناسی، کتیبه‌ها و متون، جناب آقای دکتر ابوالقاسم اسماعیل‌پور، و مدیریت محترم گروه زبان و گویش جناب آقای دکتر یداله پرمون که شرایطی مساعد و آرام برای اینجانب فراهم نمودند تا پیمودن این راه دشوار و اتمام رساله برایم میسر شود صمیمانه تشکر کنم. همکاران عزیزم نیز در این مدت از هیچ تلاشی در جهت کمک به اینجانب دریغ نکردند.

از عزیزانی که در تایپ، رفع اشکالات صوری و ویرایشی و مسائل نرم‌افزاری قبول زحمت نمودند بسیار سپاسگزارم. هر یک از این افراد در بخشی از کار نقش‌آفرینی کردند، از جمله خانم‌ها سعیده عبدالبقایی، اکرم زرمحمدی، زهرا یاسری و آقای مجتبی صنعتی. از میان تمام این عزیزان برادر مهربان و دلسوزم بیش از همه مسئولانه در تمام مراحل یاری‌رسان اینجانب بود.

از خانواده همسر و خانواده خودم بسیار سپاسگزارم که در پایان پذیرفتن این کار نقش اساسی و مداوم داشتند. همچنین لازم است قدردانی خودم را نسبت به پدر عزیزم و روح بزرگوارش ابراز دارم. او بیش از همه خواستار پیشرفت علمی اینجانب بود و زحمت‌های بسیاری در این راه کشید.

در پایان از فرزند دلبندم به خاطر مساعدت‌های کودکانه‌اش بسیار سپاسگزارم. در این دوران وجود او همیشه زنگار خستگی را از دلم می‌زدود و امید ادامه راه جز با دیدن دنیای کودکانه او میسر نمی‌شد.

چکیده

رساله حاضر با عنوان مفهوم‌شناسی در واژه‌سازی زبان فارسی از ۵ فصل تشکیل شده است. فصل اول به معرفی و بیان موضوع، طرح هدف و اهمیت موضوع پژوهش، پرسش‌ها و فرضیه‌ها، تعریف اصطلاحات و مفاهیم پایه و توصیف ساختار کلی رساله اختصاص دارد. در فصل دوم با عنوان مطالعات پیشین، مهم‌ترین پژوهش‌های انجام شده در زمینه مطالعات مفهومی در دو حوزه اصطلاح‌شناسی و واژه‌سازی زبان فارسی ارائه می‌شود که در بخش نخست اهم پژوهش‌های اصطلاح‌شناسان غربی و ایرانی و در بخش دوم پژوهش‌های ساختوازی و دستوری غیرایرانیان و ایرانیان در مورد این پدیده معرفی می‌شود. در فصل سوم به چهارچوب نظری کار پرداخته می‌شود و در خلال آن سه دیدگاه معناشناسی ساختگرا، دستور نقش‌گرا و معناشناسی شناختی مورد بررسی قرار می‌گیرد. فصل چهارم که بدنه اصلی رساله را تشکیل می‌دهد با عنوان تجزیه و تحلیل داده‌ها، به طبقه‌بندی ۷۳ مفهوم اختصاص یافته است. استخراج این مفاهیم از فرهنگ دو جلدی سخن برای واژه‌های عمومی و فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی برای اصطلاحات تخصصی صورت گرفته و گزینش از چهار مقوله دستوری اسم مرکب و مشتق و صفت مرکب و مشتق بوده است. مفاهیم به کمک ابزاری به نام تعریف یا معنای مدخل‌های این دو فرهنگ استخراج شده‌اند. در فصل پنجم دستاوردهای پژوهش در سه بخش ارائه می‌شوند. ابتدا پرسش‌های پژوهش پاسخ داده شده و سپس یافته‌های نظری پژوهش بر اساس نقش و تأثیری که هر یک از نظریه‌های سه‌گانه در استخراج این مفاهیم داشته‌اند بررسی شده است. به کارگیری همزمان این نظریه‌ها در توصیف مفاهیم از نتایج این پژوهش است. در نهایت یافته‌های کلی پژوهش ارائه می‌شود: طبقه‌بندی سلسله‌مراتبی مفاهیم و طرح این نکته که در واژه‌سازی زبان عمومی و اصطلاح‌سازی زبان تخصصی از مفاهیم تقریباً مشترک و یکسان بهره گرفته می‌شود از مهمترین نتایج این پژوهش است. در انتهای رساله پس از کتابنامه، پیوستی از کل داده‌های مورد بررسی در مفاهیم مختلف این پژوهش ارائه شده است، سپس واژه‌نامه‌های فارسی و انگلیسی و فهرست نام‌نامه ذکر شده‌اند.

فهرست مطالب کلی

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: مقدمه
۲	۱-۱ عنوان و هدف پژوهش
۲	۲-۱ بیان موضوع و چهارچوب نظری پژوهش
۳	۳-۱ اهمیت موضوع پژوهش
۴	۴-۱ پرسش‌ها و فرضیه‌ها
۵	۵-۱ اصطلاحات و مفاهیم پایه
۶	۶-۱ شیوه تحقیق و روش کار
۷	۷-۱ ساختار کلی رساله
۸	فصل دوم: مطالعات پیشین
۹	۱-۲ مقدمه
۹	۲-۲ مطالعات مفهومی در اصطلاح‌شناسی
۶۴	۳-۲ مطالعات مفهومی در واژه‌سازی زبان فارسی
۱۰۲	۴-۲ نتیجه‌گیری
۱۰۴	فصل سوم: مبانی نظری
۱۰۵	۱-۳ مقدمه
۱۰۵	۲-۳ معناشناسی ساختگرا
۱۳۵	۳-۳ نقش‌گرایی هلیدی
۱۷۸	۴-۳ معناشناسی شناختی
۲۱۷	۵-۳ نتیجه‌گیری
۲۱۸	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۲۱۹	۱-۴ مقدمه
۲۱۹	۲-۴ روش‌شناسی
۲۲۰	۳-۴ زبان عام و زبان خاص
۲۲۲	۴-۴ ساختواژه و واژه‌سازی
۲۳۱	۵-۴ مفهوم‌شناسی
۳۱۴	۶-۴ نتیجه‌گیری
۳۱۵	فصل پنجم: نتیجه‌گیری

۳۱۶

۱-۵ مقدمه

۳۱۶

۲-۵ مرور مباحث اصلی

۳۱۷

۳-۵ دستاوردهای پژوهش

۳۳۵

۴-۵ پیشنهادها و کاربردهای پژوهش

فهرست مطالب تفصیلی

صفحه	عنوان
الف	سپاسگزاری
ج	چکیده
د	فهرست مطالب کلی
و	فهرست مطالب تفصیلی
س	فهرست نمودارها
ص	فهرست جدولها
۱	فصل اول: مقدمه
۲	۱-۱ عنوان و هدف پژوهش
۲	۲-۱ بیان موضوع و چهارچوب نظری پژوهش
۳	۳-۱ اهمیت موضوع پژوهش
۴	۴-۱ پرسش‌ها و فرضیه‌ها
۵	۵-۱ اصطلاحات و مفاهیم پایه
۶	۶-۱ شیوه تحقیق و روش کار
۷	۷-۱ ساختار کلی رساله
۸	فصل دوم: مطالعات پیشین
۹	۱-۲ مقدمه
۹	۲-۲ مطالعات مفهومی در اصطلاح‌شناسی
۹	۱-۲-۲ غیرایرانیان
۱۰	۱-۱-۲-۲ پژوهشگران
۱۰	۱-۱-۲-۲-۲ فلبر (۱۹۸۴)
۱۳	۲-۱-۲-۲ سگر (۱۹۹۰)
۲۲	۳-۱-۲-۲ وایسن‌هوفر (۱۹۹۵)
۲۷	۴-۱-۲-۲ دُبرینا (۱۹۹۵)
۲۸	۵-۱-۲-۲ پورنن (۱۹۹۵)
۲۹	۶-۱-۲-۲ میسر و دیگران (۱۹۹۷)
۳۲	۷-۱-۲-۲ ریگز و دیگران (۱۹۹۷)

- ۳۳ ۲-۱-۱-۲-۲ کابره (۱۹۹۸)
- ۳۹ ۲-۱-۱-۲-۲ پی‌یرسُن (۱۹۹۸)
- ۴۰ ۲-۱-۱-۲-۲ تِیرمَن (۲۰۰۰)
- ۴۲ ۲-۱-۱-۲-۲ فِلیو و کابره (۲۰۰۲)
- ۴۳ ۲-۱-۱-۲-۲ کاگه‌اورا (۲۰۰۲)
- ۵۵ ۲-۱-۱-۲-۲ بائه و دیگران (۲۰۰۲)
- ۵۶ ۲-۱-۲-۲ سازمان‌ها
- ۵۶ ۲-۱-۲-۲ ایزو ۱۰۲۴۱ (۱۹۹۲)
- ۵۸ ۲-۱-۲-۲ ایزو ۷۰۴ (۱۹۹۹)
- ۶۱ ۲-۲-۲ ایرانیان
- ۶۱ ۱-۲-۲-۲ نعمت‌زاده (۱۳۷۸)
- ۶۲ ۲-۲-۲-۲ پرویزی (۱۳۸۲)
- ۶۳ ۳-۲-۲-۲ مَهرامی (۱۳۸۲)
- ۶۴ ۳-۲ مطالعات مفهومی در واژه‌سازی زبان فارسی
- ۶۴ ۱-۳-۲ پژوهش‌های ساختواژی و دستوری
- ۶۵ ۱-۱-۳-۲ غیرایرانیان
- ۶۵ ۱-۱-۱-۳-۲ لازار (۱۹۵۷)
- ۶۷ ۲-۱-۱-۳-۲ لمبتون (۱۹۶۶)
- ۶۸ ۳-۱-۱-۳-۲ بُویل (۱۹۶۶)
- ۷۰ ۲-۱-۳-۲ ایرانیان
- ۷۰ ۱-۲-۱-۳-۲ همایون‌فرخ (۱۳۳۶)
- ۷۱ ۲-۲-۱-۳-۲ شکی (۱۹۶۴)
- ۷۲ ۳-۲-۱-۳-۲ صادقی و ارژنگ (۱۳۵۷) و (۱۳۵۹)
- ۷۳ ۴-۲-۱-۳-۲ مشکوة‌الدینی (۱۳۶۶)
- ۷۴ ۵-۲-۱-۳-۲ صادقی (۱۳۷۰-۱۳۷۲) و (۱۳۸۲)
- ۷۷ ۶-۲-۱-۳-۲ صنیع (۱۳۷۱)
- ۷۸ ۷-۲-۱-۳-۲ کشانی (۱۳۷۱)
- ۸۱ ۸-۲-۱-۳-۲ خانلری (۱۳۷۲)
- ۸۲ ۹-۲-۱-۳-۲ انوری و گیوی (۱۳۷۲)

۸۳	۲-۳-۱-۲-۱۰ مقربی (۱۳۷۲)
۸۴	۲-۳-۱-۲-۱۱ خیامپور (۱۳۷۳)
۸۴	۲-۳-۱-۲-۱۲ قریب و همکاران (۱۳۵۰)
۸۷	۲-۳-۱-۲-۱۳ سامعی (۱۳۷۵) و (۱۳۸۵)
۹۵	۲-۳-۱-۲-۱۴ شریعت (۱۳۷۵)
۹۵	۲-۳-۱-۲-۱۵ هاجری (۱۳۷۷)
۹۶	۲-۳-۱-۲-۱۶ ارژنگ (۱۳۸۱)
۹۷	۲-۳-۱-۲-۱۷ طباطبایی (۱۳۸۲)
۹۹	۲-۳-۱-۲-۱۸ عشوری (۱۳۸۴)
۱۰۰	۲-۳-۱-۲-۱۹ روایی (۱۳۸۴)
۱۰۰	۲-۳-۱-۲-۲۰ فرشیدورد (۱۳۸۴)
۱۰۱	۲-۳-۲ پژوهش‌های معنی‌شناختی
۱۰۲	۲-۴ نتیجه‌گیری
۱۰۴	فصل سوم: مبانی نظری
۱۰۵	۳-۱ مقدمه
۱۰۵	۳-۲ معناشناسی ساختگرا
۱۰۶	۳-۲-۱ روابط واژگانی
۱۰۷	۳-۲-۱-۱ روابط واژگانی همنشینی
۱۰۸	۳-۲-۱-۱-۱-۱ هنجارنامی
۱۰۹	۳-۲-۱-۱-۱-۲ همان‌نامی
۱۰۹	۳-۲-۱-۱-۲-۳ ناسازنامی
۱۰۹	۳-۲-۱-۲-۲ روابط واژگانی جانشینی
۱۱۰	۳-۲-۱-۲-۳-۱ شمول معنایی
۱۱۳	۳-۲-۱-۲-۳-۲ هم‌معنایی
۱۱۵	۳-۲-۱-۲-۳-۳ هم‌نامی
۱۱۶	۳-۲-۱-۲-۳-۴ چندمعنایی
۱۱۸	۳-۲-۱-۲-۳-۵ تقابل معنایی
۱۲۰	۳-۲-۱-۲-۳-۱-۵ تقابل‌های دوتایی
۱۲۳	۳-۲-۱-۲-۳-۲-۵ تقابل‌های غیر دوتایی

۱۲۳	جزءواژگی ۶-۲-۱-۲-۳
۱۲۵	عضوواژگی ۱-۶-۲-۱-۲-۳
۱۲۵	واحدواژگی ۲-۶-۲-۱-۲-۳
۱۲۵	نشانداری ۷-۲-۱-۲-۳
۱۲۷	رویکردها ۲-۲-۳
۱۲۷	تحلیل مؤلفه‌ای ۱-۲-۲-۳
۱۲۹	حوزه معنایی ۲-۲-۲-۳
۱۳۱	معناشناسی رابطه‌ای ۳-۲-۲-۳
۱۳۴	ارتباط با واژه‌سازی ۳-۲-۳
۱۳۵	نقش‌گرایی هلیدی ۳-۳
۱۳۹	معنا و اهمیت آن ۱-۳-۳
۱۴۱	سطوح زبان ۲-۳-۳
۱۴۶	فرانقش‌ها ۳-۳-۳
۱۴۸	فرانقش تجربی ۱-۳-۳-۳
۱۴۹	فرایند مادی ۱-۱-۳-۳-۳
۱۵۰	فرایند ذهنی ۲-۱-۳-۳-۳
۱۵۰	فرایند رابطه‌ای ۳-۱-۳-۳-۳
۱۵۱	فرایند رفتاری ۴-۱-۳-۳-۳
۱۵۲	فرایند کلامی ۵-۱-۳-۳-۳
۱۵۳	فرایند وجودی ۶-۱-۳-۳-۳
۱۵۴	فرانقش میان‌فردی ۲-۳-۳-۳
۱۵۵	فرانقش متنی ۳-۳-۳-۳
۱۵۶	سطح پایین‌تر از بند: گروه ۴-۳-۳
۱۵۷	گروه اسمی ۱-۴-۳-۳
۱۶۰	گروه فعلی ۲-۴-۳-۳
۱۶۰	گروه قیدی و گروه صفتی ۳-۴-۳-۳
۱۶۱	استعاره دستوری ۵-۳-۳
۱۶۵	دستور نقشی و زبان علم ۶-۳-۳
۱۶۵	اهمیت موضوع ارتباط ۱-۶-۳-۳

۱۷۲	۲-۳-۳ استعاره دستوری
۱۷۸	۷-۳-۳ ارتباط با واژه‌سازی
۱۷۸	۴-۳ معناشناسی شناختی
۱۷۹	۱-۴-۳ مقدمه
۱۷۹	۱-۱-۴-۳ سابقه و ارتباط با حوزه‌های دیگر
۱۸۳	۲-۱-۴-۳ فرضیات پایه و دیدگاه‌های حاکم بر معناشناسی شناختی
۱۸۶	۳-۱-۴-۳ سطوح زبان
۱۸۸	۲-۴-۳ معنا و مفهوم‌سازی
۱۹۰	۳-۴-۳ عملکرد تعبیری
۱۹۲	۴-۴-۳ شکل و زمینه
۱۹۳	۵-۴-۳ طرح‌واره تصویری
۱۹۵	۱-۵-۴-۳ طرح‌واره عمودی
۱۹۶	۲-۵-۴-۳ طرح‌واره ظرف
۱۹۶	۳-۵-۴-۳ طرح‌واره مسیر
۱۹۷	۴-۵-۴-۳ طرح‌واره ارتباط
۱۹۸	۵-۵-۴-۳ طرح‌واره جزء و کل
۱۹۸	۶-۵-۴-۳ طرح‌واره مرکز و حاشیه
۱۹۸	۷-۵-۴-۳ طرح‌واره چرخه
۱۹۹	۸-۵-۴-۳ طرح‌واره مقیاس
۱۹۹	۹-۵-۴-۳ طرح‌واره‌های نیرو
۲۰۰	۱-۹-۵-۴-۳ طرح‌واره نیروی اجباری
۲۰۱	۲-۹-۵-۴-۳ طرح‌واره مانع
۲۰۱	۳-۹-۵-۴-۳ طرح‌واره ضد نیرو
۲۰۲	۴-۹-۵-۴-۳ طرح‌واره انحراف
۲۰۲	۵-۹-۵-۴-۳ طرح‌واره حذف مانع
۲۰۳	۶-۹-۵-۴-۳ طرح‌واره امکان
۲۰۳	۷-۹-۵-۴-۳ طرح‌واره جذب
۲۰۴	۱۰-۵-۴-۳ طرح‌واره تعادل
۲۰۴	۶-۴-۳ استعاره و مجاز

۲۰۸	۳-۴-۶-۲ مجاز
۲۱۰	۳-۴-۷ برخی دیدگاه‌های معناشناسی شناختی
۲۱۰	۳-۴-۷-۱ دیدگاه‌های مقوله‌بندی و پیش‌نمونه
۲۱۲	۳-۴-۷-۲ دیدگاه قالبی
۲۱۳	۳-۴-۸ ارتباط با واژه‌سازی
۲۱۷	۳-۵ نتیجه‌گیری
۲۱۸	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۲۱۹	۴-۱ مقدمه
۲۱۹	۴-۲ روش‌شناسی
۲۲۰	۴-۳ زبان عام و زبان خاص
۲۲۲	۴-۴ ساختواره و واژه‌سازی
۲۲۷	۴-۴-۱ واژه‌سازی عام
۲۲۸	۴-۴-۲ واژه‌سازی خاص
۲۳۱	۴-۵ مفهوم‌شناسی
۲۳۱	۴-۵-۱ مفهوم و معنا
۲۳۳	۴-۵-۲ طبقه‌بندی مفاهیم
۲۳۷	۴-۵-۲-۱ آمیختگی
۲۳۸	۴-۵-۲-۲ ابزار
۲۳۹	۴-۵-۲-۳ اجتماع
۲۴۰	۴-۵-۲-۴ احتمال
۲۴۱	۴-۵-۲-۵ ارتباط
۲۴۲	۴-۵-۲-۶ ارزش
۲۴۳	۴-۵-۲-۷ انتزاعی
۲۴۴	۴-۵-۲-۸ اندام
۲۴۵	۴-۵-۲-۹ ایستایی (حالت)
۲۴۶	۴-۵-۲-۱۰ بازی
۲۴۷	۴-۵-۲-۱۱ بافت
۲۴۹	۴-۵-۲-۱۲ پدیده طبیعی
۲۵۰	۴-۵-۲-۱۳ پوشش

۲۵۱	۴-۲-۵-۱۴ تغییر (گذرایبی)
۲۵۲	۴-۲-۵-۱۵ توالی
۲۵۳	۴-۲-۵-۱۶ جاندار غیرانسان
۲۵۴	۴-۲-۵-۱۷ جزء سازنده
۲۵۵	۴-۲-۵-۱۸ جزء و کل
۲۵۶	۴-۲-۵-۱۹ جنسیت
۲۵۷	۴-۲-۵-۲۰ حرکت
۲۵۸	۴-۲-۵-۲۱ حواس پنج گانه
۲۵۹	۴-۲-۵-۲۲ خوراکی
۲۶۰	۴-۲-۵-۲۳ خویشاوندی
۲۶۲	۴-۲-۵-۲۴ دانش
۲۶۳	۴-۲-۵-۲۵ درمان
۲۶۴	۴-۲-۵-۲۶ دستگاه
۲۶۵	۴-۲-۵-۲۷ دما
۲۶۶	۴-۲-۵-۲۸ رتبه
۲۶۷	۴-۲-۵-۲۹ رده
۲۶۷	۴-۲-۵-۳۰ رطوبت
۲۶۸	۴-۲-۵-۳۱ رقابت
۲۶۹	۴-۲-۵-۳۲ رنگ
۲۷۰	۴-۲-۵-۳۳ روش
۲۷۰	۴-۲-۵-۳۴ زمان
۲۷۲	۴-۲-۵-۳۵ زیورآلات
۲۷۲	۴-۲-۵-۳۶ سطح
۲۷۳	۴-۲-۵-۳۷ سن
۲۷۵	۴-۲-۵-۳۸ شباهت
۲۷۷	۴-۲-۵-۳۹ شغل
۲۸۰	۴-۲-۵-۴۰ شکل
۲۸۰	۴-۲-۵-۴۱ شیء
۲۸۱	۴-۲-۵-۴۲ ظرف

۲۸۲	عارضه ۴۳-۲-۵-۴
۲۸۴	عامل ۴۴-۲-۵-۴
۲۸۶	عامل مبتلا ۴۵-۲-۵-۴
۲۸۷	علت ۴۶-۲-۵-۴
۲۸۷	عمل ۴۷-۲-۵-۴
۲۹۰	قابلیت ۴۸-۲-۵-۴
۲۹۱	کاربرد ۴۹-۲-۵-۴
۲۹۲	کمیت ۵۰-۲-۵-۴
۲۹۴	گرایش ۵۱-۲-۵-۴
۲۹۵	ماده ۵۲-۲-۵-۴
۲۹۵	مالکیت ۵۳-۲-۵-۴
۲۹۷	مجموعه ۵۴-۲-۵-۴
۲۹۸	محصول ۵۵-۲-۵-۴
۲۹۹	مذهب ۵۶-۲-۵-۴
۳۰۰	مراسم ۵۷-۲-۵-۴
۳۰۱	مرحله ۵۸-۲-۵-۴
۳۰۲	مرکزیت ۵۹-۲-۵-۴
۳۰۲	مسیر ۶۰-۲-۵-۴
۳۰۳	مقیاس ۶۱-۲-۵-۴
۳۰۴	مکان ۶۲-۲-۵-۴
۳۰۶	منشأ ۶۳-۲-۵-۴
۳۰۷	نسبت ۶۴-۲-۵-۴
۳۰۸	نظام ۶۵-۲-۵-۴
۳۰۸	نقلیه ۶۶-۲-۵-۴
۳۰۹	نوشت افزار ۶۷-۲-۵-۴
۳۰۹	نوشتجات ۶۸-۲-۵-۴
۳۱۰	نهاد اجتماعی ۶۹-۲-۵-۴
۳۱۱	نیرو ۷۰-۲-۵-۴
۳۱۲	وزن ۷۱-۲-۵-۴

۳۱۳	۷۲-۲-۵-۴ وضعیت روحی - رفتاری
۳۱۳	۷۳-۲-۵-۴ وضعیت صوری
۳۱۴	۶-۴ نتیجه گیری
۳۱۵	فصل پنجم: نتیجه گیری
۳۱۶	۱-۵ مقدمه
۳۱۶	۲-۵ مرور مباحث اصلی
۳۱۷	۳-۵ دستاوردهای پژوهش
۳۱۷	۱-۳-۵ پاسخ پرسش ها
۳۱۹	۲-۳-۵ یافته های نظری
۳۱۹	۱-۲-۳-۵ معناشناسی ساختگرا
۳۲۳	۲-۲-۳-۵ دستور نقش گرا
۳۲۴	۳-۲-۳-۵ معناشناسی شناختی
۳۲۵	۳-۳-۵ یافته های کلی
۳۳۵	۴-۵ پیشنهادها و کاربردهای پژوهش
۳۳۹	کتاب نامه
۳۵۳	پیوست مفهوم و نمونه
۴۳۹	واژه نامه فارسی - انگلیسی
۴۵۰	واژه نامه انگلیسی - فارسی
۴۶۱	نام نامه
	چکیده انگلیسی

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۱۶	نمودار ۱-۲: رابطه عام
۱۶	نمودار ۲-۲: نمایش رابطه جزئی از
۱۷	نمودار ۳-۲: رابطه چندطرفیتی
۲۸	نمودار ۴-۲: ساختار مفهومی آشپزی
۳۷	نمودار ۵-۲: انواع مشخصه مفهوم
۳۸	نمودار ۶-۲: ساختار سلسله‌مراتبی حیوان
۴۲	نمودار ۷-۲: روابط مفهومی
۴۶	نمودار ۸-۲: ماهیت مادی
۴۷	نمودار ۹-۲: ماهیت باز نمودی
۴۸	نمودار ۱۰-۲: ماهیت انتزاعی
۴۹	نمودار ۱۱-۲: ماهیت رده‌بندی
۵۰	نمودار ۱۲-۲: فعالیت
۵۱	نمودار ۱۳-۲: کیفیت
۵۱	نمودار ۱۴-۲: رابطه
۵۸	نمودار ۱۵-۲: نمایش گرافیکی «موجود زنده»
۵۸	نمودار ۱۶-۲: انواع مفهوم
۵۹	نمودار ۱۷-۲: انواع مشخصه مفهوم
۶۰	نمودار ۱۸-۲: رابطه سلسله‌مراتبی «ابزار نوشتن»
۱۱۱	نمودار ۱-۳: سلسله مراتب «حیوان»
۱۱۲	نمودار ۲-۳: سلسله مراتب «ابزار»
۱۱۳	نمودار ۳-۳: شمول معنایی در ترکیب «خانه بیلاقی»
۱۲۰	نمودار ۴-۳: انواع تقابل معنایی
۱۴۱	نمودار ۵-۳: سطوح زبانی در دستور نقشی هلیدی
۱۴۲	نمودار ۶-۳: نمایش سلسله‌مراتبی بخش‌های مختلف بند
۱۴۲	نمودار ۷-۳: نمایش قلابی بخش‌های مختلف بند
۱۴۳	نمودار ۸-۳: سلسله‌مراتب سازه‌ها در دستور نقشی
۱۴۳	نمودار ۹-۳: نشان‌گذاری طبقه